Број 208 У Новом Саду, у недељу 21. септембра 1908. Година XLIII.

„Застава“ излази сваки дан двапут, а недељом једном и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 нов. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

Ко телефон плаћа се по 12 нов. од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чанића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул, бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потура.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Један успех
на пољу наше народне црквене автономије.

На пољу наше народне црквене автономије постигли смо неколико успеха. Кад све те ствари дођу из Будимпеште и буду објављене у саборском одбору у Карловце, ми ћемо о свакој појединој ствари писати опширније и обележити је

Ови успеси дабогме нису велики. Време по нас није ни мало погодно. Са нашом маленом снагом и под данашњим приликама није могуће било учинити бог зна шта. Но могли смо и губити место добијати. Нарочито кад се узме у рачун, да је једино радикална странка радила на учвршћавању и напретку наше автономије, а друге су странке кварили. Чинили су оно, што на кад до сад нису радиле српске странке. Чиниле су из завистиа само да се не може рећи: Радикална странка од кад је дошла у већину, показала је успеха. Те наше неродољубиве странке, волеле би и да је пропала автономија, само да се никакво добро не учини под радикалима.

* * *

Данас да видимо оно, што је постигнуто у ствари манастирске уредбе.

Манастирска уредба потврђена је још марта месеца ове године а обнародована је у саборском одбору априла ове године

Та је манастирска уредба може се рећи вековна жеља нашег народа. По тој уредби неће више калуђери управљати манастирским имањем, него саборски одбор. Све манастирске земље и имања издаваће се на јавној лицитацији и то у мањим парцелама. Приходи свију манастира иду у општу касу. Одатле ће се издржавати сви манастири. А што буде сувишка иде две трећине на просветне цели, а трећина у манастирски фонд.

Од тога свега биће више користи. Народ ће доћи до земље, а колико је гладан земље, то се показало при јавним дражбама које су већ отпочеле. Наше школе и наша просвета имаће од чиста прихода велике добити, те ће се тим народу олакшати терети. И — цео живот по нашим манастирима биће друкчији.

§. 2. манастирске уредбе као цел манастирских добара наређује и то.. „да приносима својим помаже црквене, просветне привредне и хуманитарне (човекољубиве) цели.“

Доћи ће време, мора доћи време, када ће по некојим нашим манастирима поћи привредне школе, лечилишта за слабу децу, уопште привредне и човекољубиве установе.

* * *

Но манастирска уредба није потврђена без ичег Истина, У њој није ништа мењано. Ништа брисано и додавано као што је то бивало са многим другим нашим уредбама. Али је манастирска уредба потврђена са највишом „краљевском одлуком. У тој краљевској одлуци има: да издавање манастирских добара под закуп ступа на снагу, постаје правомоћно, тек кад одобри угарски министар председник.“

Зна се ко је овоме највише крив. Без сумње они, који су клеветали, да радикална странка није манастирску уредбу донела из начела, нити да помогне школи ни народу, него да вуче личне користи. Неки су допаптавали влади и краљу, да ће радикални саборски одбор давати земљу под закуп само својим људима, и без лицитације.

Доста то, уз манастирску уредбу изашла је краљевска одлука, коју сам мало час споменуо.

На све стране се питаху шта ће сад бити? Противници радикалне странке, они, који су проузроковали ту одлуку ликовали су. Кавали су: Сад је све прешло на владу Влада ће сад давати ономе земљу коме она хоће И она ће потврдити ма и ономе ко је мање дао..

Влада је говорила друкчије. Она је говорила, да јој не пада ни на памет да чини незаконитости, него на основу државног надзора хоће само то да спречи, да саборски одбор не чини незак нитости.

Све је зависило од тога, како ће се извести та уредба. И какав ће бити почетак? Какав ће се установити рад? О томе је било много разговора и много зебње

§. 34. манастирске уредбе наређује, да се сва манастирска добра имају издати под закуп још оне економске године, кад се потврди уредба.

Манастирске земље морале се издати под закуп, дакле још сад. Нарочито под жито. Али ко ће да узме земљу у аренду, ако је не сме заорати, нег мора чекати док влада не одобри. Могло је то трајати месецима. Многи су рекли: трајаће и годину дана? А манастирски настојатељи су изјавили, да они неће извлачити саборски одбор из блата, они ове године неће обрађивати земљу. Нек саборски одбор изведе манастирску уредбу, ако може.

Било је удешено, да нова манастирска уредба банкротира на првом кораку. Да се каже: не може се извести.

Саборски одбор нашао је излаз. *Он је рекао да ове прве године не издаје земљу на 6 или 12 година под закуп, него само на годину дана. А за ту годину дана изнимно, јер је врло кратко време, чим закупник положи прву половину закупнине, да му се одмах преда закупљена парцела у посед и да не мора чекати одобрење владе*

Влада је на ово пристала, јер друкчије није ни могло бити. На тај је начин омогућено, да се отпочне извађање манастирске уредбе, а да отуда не буде највеће збрке и штете по народне фондове.

Но то је само за ову годину, изнимно. А остала је у снази краљевска одлука, да закупни уговори ступају у снагу, тек онда, кад влада те уговоре одобри и то сваки поједини.

Ово може да буде велика невгода, ако код владе ти уговори кад-год дуго остану нерешени или влада поништи лицитацију, због какве формалности, кад је већ доцне, да се земља поново издаје под закуп.

Да би се ова ствар извела на чисто, саборски одбор је саставио „спроведбену наредбу“ за манастирску уредбу У тој спроведбеној наредби има параграф, који решава то питање и на који је требала да пристане и влада.

§. 4. спроведбене наредбе одређује и ово:

„Ако министар-председник не би никакво решење донео на послате му закупне уговоре за 60 дана од како их је примио, уговор се сматра за правовољан“.

Но може се догодити да после нове лицитације нема више довољно времена да се чека одобрење нове лицитације. — За тај случај је у спроведбеној наредби удешено ово:

„Ако би непотврда од стране министра прекасно стигла, после даљње (друге лицитације) т. д. после 1. јунија по новом календару, (после времена за угарење) тада непотврђени уговор вреди само за економску годину што долази.

Према овоме, ако где запне, неће ни у ком случају остати земља пуста, нити ће народни фондови имати штете А иначе се из свега види, да влада неће потврђивати закуп земље коме хоће, него задржава само то право, да не потврди уговор, ако није правилан.

И влада је и на ово пристала и одобрила,

Ми нећемо да прецењујемо овај успех. Ово не би ни требало да буде друкчије, али после свега онога како су нам простирали, и Срби и Несрби, добро је, што смо и овако легли.

Дабогме, да с овим није крај и да у ствари манастирске уредбе морамо још много и много радити, па да се постигне све оно, што би требало учинити и што би се могло учинити. Вероватно ће се моћи само корак по корак напред, и за сваки корак требаће великог рада и напрезања, али ако не иде друкчије морамо и тако.

Краљ Петар — краљ Угарске.

Бечки лист „Дајчес Фолксблат“ доноси под насловом „Словенски Југ и краљ Петар“ чланке, које ако није писао баш Настић, но изгледа да их је писао бар његов рођени брат. Да се све оно што тамо пише прикаже у каквом позоришту, било би заиста занимљиво.

Тај чланак поред другог износи и српске радикале из Угарске и Хрватске и Славоније, како у заједници са Кошутовцима раде на великосрпској пропаганди. Има у том чланку како је рађено на томе, да се отргне Угарска од Аустрије, па да се посади на угарски престо краљ Петар Карађорђевић.

У тим чланцима има и ово: — Великосрпска пропаганда раширила се не само по Турској и Босни него и по Хрватској и Славонији. Та се пропаганда увукла и у мађарску штампу. И рад хрватско српске коалиције показује очите трагове великосрпске пропаганде, ма да су само неки увучени. *Али су српски радикали и њезини пријатељи из мађарске неодвисне (Кошутове) странке куда и камо дубље заплетени у ту великосрпску заверу. Кад би власти изненада код Јаше Томића учиниле преметачину, оне би нашле код њега заиста занимљивих ствари* (О, молимо лепо, а зашто не?! Он станује у главној улици број 20. Њему би без сумње било особито мило. Пр. ур. „Заставе“) Како су људи око „Мађарорсага“ са српским радикалима и краљем Петром уско везани, види се најбоље по томе, да се после убијства краља Александра нашао само један заступник у угарском сабору који је кушао да оправда краљеве убице, а то је био уредник — „Мађарорсага.“

Занимљиво је, да су слични чланци у најновије доба јако учестати у бечким новинама. Види се шта им је цел, јер кад год се озбиљније говори о анексији Босне и Херцеговине увек се појављују слични чланци. У Бечу се боје, да би неки из мађарске независне странке могли бити противни тој политици, па им у напред веле: Познајемо ми вас Ви шурујете са радикалима. Радикали са Београдом и ви би да посадите на угарски престо — краља Петра.

Ова је политика и сувише провидна.

Клубу посланика
српске народне радикалне странке на српском народно црквеном сабору у Карловцима.

Пратећи дивовску борбу радикалних посланика на народно-црквеном сабору, коју су на овогодишњим саборским заседањима имали да воде против

уједињене силе народних нам противника, уверили смо се о великим родољубљу њиховом и зато за своју дужност сматрамо, да одамо признање према досадањем раду им. После непотврде првога избора са неком зебњом очекивасмо шта ће сад наступити; какав ће излаз наћи радикална странка из те претешке ситуације? И хвала Богу и мудрости радикалних посланика створен је таки излаз, који мора задовољити сваког мислеког Србина; радикална странка је из ове борбе изашла непобеђена; јер и ако је попустила у личности, попуштено је и њојзи у остварењу народног програма Уверени, да ће радикална странка и надаље доследна остати, изражавамо наше поверење према раду јој

У Дупљаји 15. (28.) септембра 1908. године.

За црквену општину:

Милорад Игњатов,
председник, парох.

Светозар Хинда,
перовођа.

II. Г.

Дру Ђорђу Красојевићу
у Ср. Карловцима.

Приликом избора на престо српског патријарха долепотписани чланови српске народне радикалне странке у Панчеву изражујемо потпуно задовољство сваћајући тежак положај; честитамо на мудром издржљивом раду око савлађивања свих тешкоћа а све за одбрану српског имена и права народног и народне нам црквене автономије; учинисте оно што се савладати дало. — Зато Вама и свима трудбеницима кличемо: Слава и хвала! Живели посланици српске народне радикалне странке!

Панчево, 24. септембра 1908.

Жика Николић, Ђока Ж. Николић, Рада Јовановић, Ђока Козловачки, Светислав Димитријевић, Петар Суботић, Лазар Ердељан, Иван Милорадовић, Влада Ђуричић, Милан Јосимовић, Пера Марков, Аца Милорадовић, Аца Ранисављевић, Коста Васиљевић, Д. П. Ранисављевић, Пера Милорадовић, Душан Стојановић, Паја Пуљевић, Данило Мајсторовић, Милан Мијин, Тодор Недељков, Васа Ердељан, Радован Лозовић, Јоца П. Маринковић, Јован Арческов, Пера Димитријевић, Урош Атанацковић, Бранко Крчадинац, Стеван Делић, Ђура Ђонин, Стеван Васић, Јован Н. Станишић, Ђока Живановић, Коста Крчадинац, Св тозар Обрадовић, Стева Цицуљ, Сима Ђукић, Јоца Драгомиров, Макса Љубисављев, Светозар Бирђа, Пера Петков, Лаза Влајић, Ђока Николајевић, Аца Петков, Пера Николајевић, Ђока Марин, Каменко Маринковић, Милан Секулић, Мита Вујић, Кузман Савић, Игњат Радмановић, Симеон Крунић, Милан Ђосић, Аца Павлов, Лука Витановић, Паја Марјановић Светозар Данкуловић, Алекса Петковић, Матеја Тодић Светозар Макара, Жика Константинов Васа Тодоров, Васа Станисављев, Пера Крчадинац, Паја Крчадинац, Мита Марков-Озебло, Јован Тодоров, Стеван Влајић, Тана Марин, Ђока Кимпијан, Коста Пуркар, Мила Јованов, Алекса К стин, Паја Секулић, Мирко Драгојев, трговац; Миша Петрић, Душан Аврамовић, Божидар Богојевић, Михајло Милошевић, Васа Станић, Милош Раић, Миша Јеринић, Љубиша Тарајић, Светозар Каравлах, Миша Симоновић, Сава Јосимов, Милорад С. Павловић, Мита Драгић, Мојсило Суботић, Миша Суботић, Јоца Ђукић, Илија Павлов, Васа Којић, Јоца Тарајић, Пера Љубисављев, Сава Тарајић, Никола Журжуњ, Никола Марков, Стеван Константиновић, Стеван Јовић.

Радикали су — криви.

Загребачки лист „Хрватска“ нападала је радикале, што су при трећем избору патријарха бирали епископа Лукијана Бајаги радикали су тиме подлегли влади.

Сад има „Хрватска“ брзојав из Будимпеште, у коме вели ово: Сарадник Кошутовог листа „Будапешт“ разговарао је са послаником Сатмаријем, који је казао ово: „Радикали су се држали приликом избора патријарха врло шкандалозно Векерле и остали министри прозрели су њихове ујдурме. Кошут је мене замолио да изјавим новинарима, да за сад будемо на миру, јер ће се радикали до скора изиграти и ако смо их већ добро упознали. Али до скора ће долијати и онда ће њима одзвонити“

Као што се види, радикали су свакојако криви. Криви, што су бирали владику Лукијана и криви што га нису одмах бирали. Наши противници имају вести, да су радикали крива свима и с које год стране хоћете Ако им је тако лакше, на част им.

Туча у Загребу

Како из Загреба јављају, посланик Хорват и Ивица Франк син Јозуе Франка после једне приватне забаве св атише у једну кафану. С њима у друштву било је и више женских. У тој кафани су седели Старчевићанци др. Винтерхалтер и Тканић. Чим је Ивица ушао Винтерхалтер га је премеравао од главе до пете. Кад је друштво излазило из кафане Винтерхалтер је Ивици препречио пут на врати. Овај га је гурнуо у страну, нашто Винтерхалтер поче ударати по Франку. Овом прискочи у помоћ Хорват Тада Тканић столицом удари Хорвата по глави тако снажно, да се овај срушио И тада почеше га тек лупати и Тканић и Винтерхалтер — Настаде општа гужва и туча, у кој ј је и Винтерхалтер доста извукао О овом шкандалу прича се по целом Загребу.

Сукоб војника и грађана.

Из Задра јављају, како се последњих дана често догађало, да су војници без узрока нападали грађане и ранили их. Како су ове појаве биле врло честе, то се грађанство јако огорчило. Одономад је у близини града повећи број грађана држао светковину, и кад су у вече касно враћали се кући, одједном је према њима хитала једна војна стража и напала их. И ако се жандармерија одмах одлучно уплела, више метака из војних пушака одјекнуше и три грађанина ранише. Задарско се градско заступство обратило због тога на заједничког војног министра и министра домобранског, да учине што пре потребне одлучне мере да војска не ремети више јаван ред и општу сигурност не доводи у опасност. Уједно је под председништвом задарског намесника била конференција у којој се саветовало како да се у будуће стане на пут том насиљу и пашовању војника.

Један пример српског поштења.

Тима Тубић, ученик IV. разреда српске општинске школе у Алибунару, унук Јоце Тубића, честитог и уваженог ратара и потпредседника црквене општине, нашао је у четвртак 18. септембра на шеталишту пред црквом новчаник, у којем беше 90 круна и 15 потура. Примерни ученик отрчао је одмах кући и предао новчаник своме деди; а честити старац без да је новчаник отварао и много размишљао однео га је и предао општинском поглаварству. Заиста лепо и похвале достојно дело

Боље умрети но остарити.

У Румунији се убила бароница Швицер, која је била чувена са своје лепоте и богатства. Убила се једним метком из револвера у своме замку. На тај корак се одлучила чим је видела да је почела да стари. Она је ћерка једног обичног румунског крчмара, али је била обдарена нечувеном лепотом. Неки богат Рус, гроф Таљевић види је једанпут па се заљуби у њу и узе је у шеснаестој години. Кад је гроф умро и оставио јој велико имање у вредности готово тридесет милијона франака, њој је тада било тек четрдесет година. После неколико година она се преуда за једног богатог Аустријанца, барона Швицера. У својим педесетим годинама примети да јој лепота почиње опадати. Била је горда због своје лепоте. Чим је видела да је мање лепа, загорча јој се живот. Туга се толико увећа, да се на њ ј почеше примећивати знаци оронулости. То је д веде на помисао да се убије, што је и остварила. Пре но што ће се убити оставила је писмо, у коме изјављује да не може преживети опадање своје лепоте.

Утопио се брод

Из Смирне јављају да се у тамошњем пристаништу брод „Турк“ сударио с другим једним бродом и да се утопио До сад је извађено из воде 45 мртвих. Тврди се, да број жртава износи сто двадесет, а по другој једној вести пропало је том приликом две стотине петнаест лица. Пошто ј несрећу једним делом проузроковала немарност бродарског друштва, становништво је у свом огорчењу запалило пристанишни мост и спречило да се пожар гаси. То је проузроковало велик страх и трговци су затворили своје радње. Полиција и војска нису се појавили.

Састали се после 27 година.

У америчким друштвеним круговима много се говори о измирењу гласовитог генерала из америчког грађанског рата Данијела Сиклеса, који се пре 27 година раставио са својом женом Шпањолком. Генерал је важио међу друговима као вечити младић, тек, нико ни слутио није, да има жену у Шпанији. Синови су му у дипломатској америчкој служби, па су, као вешто дипломате израдили да им се седи родитељи измире. Старроме војнику стигло је на хиљаде честитака из Америчких Савезних Држава

Брзојави „Застави“

Стигли 19. септембра.

СР. КАРЛОВЦИ. Потврђена је одлука српског народно-црквеног сабора од 1906 године у погледу беочинске каје. Уток данашњих власника каје одбијен.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Ђорђа Петровића
у Руми
потребује
КЊИГОВЕЗАЧКОГ МОМКА.
Ступање одмах 1309 1—3

ЗА 2 КРУНЕ
са плаћеном поштарином
шаље композицију од
4 литре најфинијег
ЛИКЕР КРЕМА
за једноставно прављење
ЕДМУНД ВАРТА Torontál Aracs
1083 3—10

ОБЈАВА.
Чувена и од најстаријег доба призната српска радња
пре „Кир Мита“
а сад ЈОВАНОВИЋ
у кући српске правене општине у
Сремски Карловци —
пружа сваком странцу угодан стан и сваку угодност; соба за спавање, најбоља карловачког вина ризлинга, лештанска пива, добра изврсна кујна
по најумеренијој цени. Послуга тачна и учтива.
Свој своме!
Молим за посету —
840 11—12 ЈОВАНОВИЋ.

ТРГОВИНА ОДЕЛА
Пантe Спаића
У НОВОМ САДУ
дунавска улица број 36.
препоручује за јесењу и зимску сезону **велики избор** ново приспелих одела најновијег кроја за господу госп ђе и децу.
Цене јефтине и утврђене.
1158 6—10

СРПСКА РАДИОНИЦА ЈОРГАНА
Зорке Милићеве
у Новом Саду, житна пијаца бр. 3.
прима и израђује сваковрсне
ЈОРГАНЕ.
Писмене поруџбине са стране решавиће поштом уз поузећа о свом трошку. — Јамчи за најбољу израду као и најумеренију цену Препоручује се поштованим Српкињама као и г. г. Србима трговцима. 792 17—30

ШВАЈЦАРСКОГ БИКА
ОД 3 ГОДИНЕ
Леп комад, за расплод способан, имадем на продају. Исти се у моме винограду у Каменици видити може, где се и даље извешће даје
Јосиф Шварц
936 25—16 НОВИ САД.

НА ЗНАЊЕ.
Овим стављам мојим штованим муштеријама на знање, да сам купио у Вуковару на Дунаву
ВОДЕНИЦУ,
те пошто сам до сада сваку моју муштерију у мојем дућану потпуно задовољно, то према томе пружам јамство, да ћу и у том подузећу настојати сваку муштерију на потпуно задовољство послужити, која буде у воденици мојој брашно млела.
Даље јављам, да имадем на велико
ПРОДАЈУ ВИНА
добра и јефтина и молим моје штоване муштерије, да у случају потребе вина од мене набаве.
Уједно молим, да општинска поглаварства обрате пажњу, да лиферујем одело за општинске редаре и послужитеље, а тако исто сабље, пушке и друге ствари, које тачно и по најнижој цени израђујем и набављам.
Са штовањем
Никола Бингулац,
873 10—10 кројач у Вуковару.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.